

Escola d'Art
Tortosa

Diputació Tarragona

CR

Aquí **:Diputació**

67/2018

*Conservació preventiva
Col·lecció Francesc Llop
EMD Campredó*

Publicació monogràfica
Unitat de Conservació i Restauració
Escola d'Art de la Diputació a Tortosa

Difusió dels projectes de conservació i restauració de les Terres de l'Ebre i el Camp de Tarragona, realitzats des de la **Unitat de conservació i restauració** de l'Escola d'Art de la Diputació a Tortosa. Donem a conèixer processos, intervencions i informació històrica del bé cultural.

CR

SUMARI:

0/Francesc Llop, la col·lecció

1/Anàlisi de la col·lecció

2/Anàlisi de l'entorn
de la col·lecció

3/Glossari

Unitat de Conservació i restauració
Escola d'Art de la Diputació a Tortosa
Pl. Sant Joan, 5
43500 **Tortosa**

977/444 163 / eadtortosa@dipta.cat
www.dipta.cat/eadtortosa

D:L:

o/Francesc Llop, la col·lecció

L'Entitat Municipal Descentralitzada de Campredó custodia una col·lecció d'obres d'art, propietat de l'Associació Amics de Francesc Llop, formada per tretze obres atribuïdes al pintor campredonenc Francesc Llop (1873-1970).

Es tracta de sis pintures a l'oli sobre tela, una pintura a l'oli sobre cartró i sis dibuixos sobre paper, de petit i mitjà format, que es troben exposades a la Sala d'Art del Centre Cultural de Campredó.

Llop, influenciat pel corrent impressionista, es va dedicar majorment al gènere del retrat humà i del paisatge, temàtiques representades en aquesta col·lecció. Va participar en nombroses exposicions al llarg de la seva vida, entre les quals cal destacar l'Exposició Internacional de Barcelona de 1929, i va rebre diversos premis artístics.

L'estudi d'aquesta col·lecció ha consistit, per una banda, en l'examen i avaluació de l'estat de conservació de les obres i, per l'altra, del seu entorn.

L'objectiu d'aquesta anàlisi és millorar tots aquells aspectes relacionats amb l'ús i la preservació de les obres.

1/Anàlisi de la col·lecció

L'estudi tècnic de les obres, que es va fer mitjançant la interpretació de diversos **exàmens globals i puntuals***, va permetre caracteritzar-ne els materials i **tècniques***, diagnosticar-ne l'estat de conservació i esbrinar les possibles **causes d'alteració***.

Observació de l'obra amb lupa digital

Conseqüentment es va fer una proposta d'intervenció i restauració individualitzada, prioritzant la intervenció d'unes obres sobre les altres en funció del seu estat de conservació.

Registre fotogràfic

Examen amb llum ultraviolada

Examen amb llum rasant

Així mateix, es va concloure que en general les obres es trobaven en un estat de conservació deficient i que les principals causes d'**alteració*** eren les condicions ambientals inadequades i les manipulacions i intervencions incorrectes.

Les alteracions més destacades eren les taques, la brutícia i les **deformacions*** en el suports, els **clivellats***, els **aixecaments*** i les pèrdues de les capes pictòriques, i, finalment, els canvis **cromàtics*** en les capes de vernís.

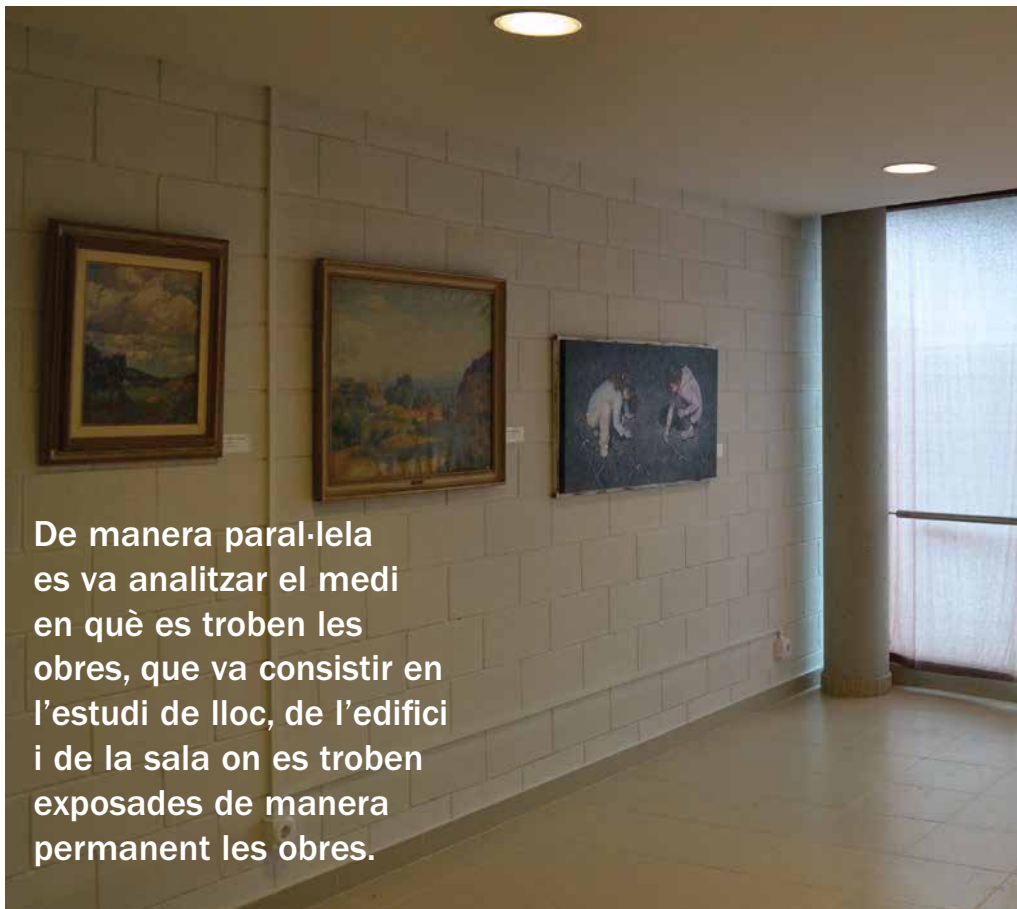
Clivellats a la capa pictòrica

Algunes d'aquestes alteracions, com els **aixecaments**, feien perillar la integritat d'algunes obres, i és per aquest motiu que se'n va determinar la necessitat d'una intervenció prioritària i urgent.

2/Anàlisi de l'entorn de la col·lecció

De manera paral·lela es va analitzar el medi en què es troben les obres, que va consistir en l'estudi de lloc, de l'edifici i de la sala on es troben exposades de manera permanent les obres.

Sala on estan exposades les obres

L'objectiu d'aquesta anàlisi era identificar i avaluar els riscos per tal de minimitzar-ne l'impacte negatiu sobre les obres.

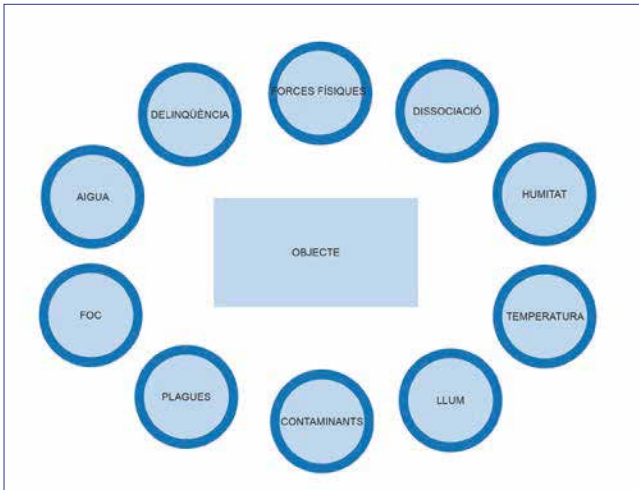
Així mateix, una vegada identificats i avaluats es van proposar una sèrie de mesures per tal de reduir-los de la manera més eficaç possible, sempre tenint en compte la relació cost-benefici.

Mesurament dels luxs en una obra

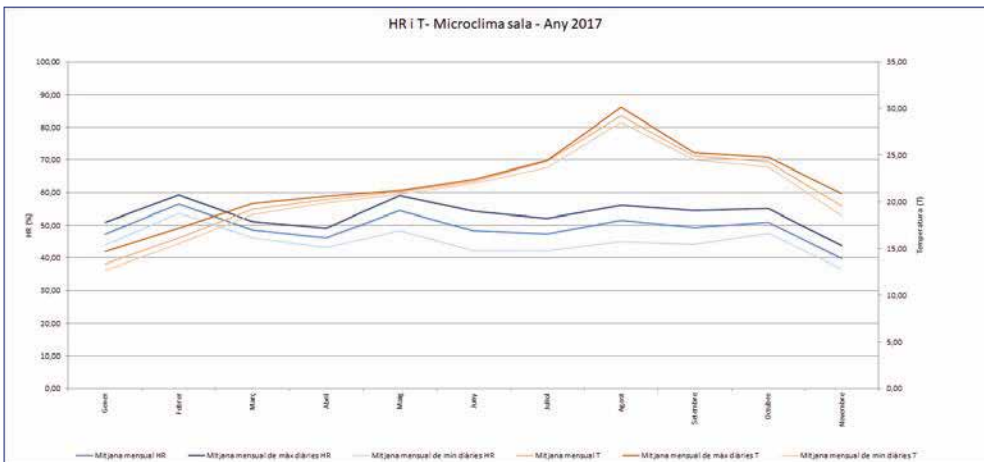
A tall d'exemple, una de les mesures proposades va ser reduir la quantitat de llum que entra per la finestra mitjançant la col·locació de cortines i persianes. Això permetrà una menor incidència de la llum en les obres i també minimitzar els canvis bruscos d'humitat i de temperatura a la sala.

Cal dir que la implementació d'aquestes mesures o accions pot resultar senzilla i directa, en alguns casos, però en d'altres pot ser més complexa i requerir de la participació de professionals especialitats. A més a més, es tracta d'un procés continu que requereix d'un seguiment periòdic.

Agents de deteriorament *

Finalment convé recordar que en el cas d'aquesta col·lecció, alguns dels principals **agents de deteriorament*** dels objectes són les condicions ambientals inadequades- humitat, temperatura, contaminants i llum- les **forces físiques*** i també la **dissociació***.

Avaluació de les condicions d'humitat relativa i temperatura a la sala

4/Glossari

Preservar

Protegir un objecte d'un dany possible o probable.

Examen global

Observació d'una obra en superfície, sense extreure cap mostra, amb diferents tipus d'il·luminació: llum difosa, llum rasant, llum transmesa i llum ultraviolada o fluorescència UV.

Examen puntual

Observació d'una part de l'obra de forma augmentada mitjançant una lupa digital a 50 i 200x.

Tècnica

Procediment que s'usa per a pintar. Les tècniques pictòriques poden ser seques, com el carbonet o la sanguina, aquoses, com l'aquarel·la, i grasses, com la pintura a l'oli.

Causas d'alteració: Agents que causen el deteriorament de les obres.

Clivellat

Fissures més o menys profundes que poden afectar les capes pictòriques i de preparació i que poden tenir diferents causes.

Aixecament

Separació entre dos o més estrats d'una obra que es produeix freqüentment en pintures antigues on l'aglutinant ha perdut el poder adhesiu o l'elasticitat.

Deformació

Canvi en les dimensions i en la forma d'un objecte. En el cas d'una pintura sobre tela pot ser causada per la destensió de la tela al bastidor.

Canvi cromàtic

Modificació del color deguda a diversos fenòmens. En el vernís pot ser deguda a la seva oxidació.

Agents de deteriorament *

Els 10 principals agents de deteriorament dels objectes patrimonials, segons l'ICCROM, són les forces físiques, els actes vandàlics, el foc, l'aigua, les plagues, els contaminants, la llum, la humitat inadequada, la temperatura inadequada i la dissociació. Aquests agents suposen una amenaça i per tant és important detectar, bloquejar, informar i tractar el dany que aquests causen.

Forces físiques

Agent de deteriorament que té com a font la manipulació, l'emmagatzematge, el muntatge i el transport inadequats. Produeix principalment deformacions, ruptures, perforacions i pèrdues en els objectes.

Dissociació

Agent de deteriorament que comporta la pèrdua d'informació dels objectes a causa d'un inventari inexistent o incorrecte, una identificació correcta o inadequada, la marca de mitjans per emmagatzemar o accedir a les dades o informació sobre l'objecte, entre d'altres.

